

Mieke Iwema & Jeannet Nijzingh

Deltion College, Zwolle

Contact: miwema@deltion.nl

Burgerschap en Nederlands, een paar apart?

1. Inleiding

Op het Deltion College wordt door de leraren, vanuit een brede taalvisie, gewerkt aan een taalbasis en wordt het plezier in taal vergroot. Er is een beweging ingezet met ‘vrij lezen’, ‘Nederlands’ en ‘Burgerschap’.

Binnen Nederlands en Burgerschap is een samenwerking tot stand gekomen waardoor studenten langere tijd aan een Burgerschapsthema werken. Langer werken aan een thema zorgt voor verdieping. Wij, een docent Burgerschap en een docent Nederlands, zorgen voor rijke, betekenisvolle teksten en veelal keuze-opdrachten, meestal over een onderwerp uit de actualiteit, waarover studenten lezen, nadenken, praten en inzichten met elkaar delen. Studenten ervaren het als uitdagend en motiverend en gaan, naar aanleiding van de thema's, ook zelf op zoek. Daarnaast lezen ze in iedere les in een zelfgekozen boek dat bij het thema moet passen. De burgerschapsdimensies en de domeinen van Nederlands komen ruim aan bod. De studenten verwerken hun resultaten in een portfolio die ze aan het eind van ieder thema presenteren.

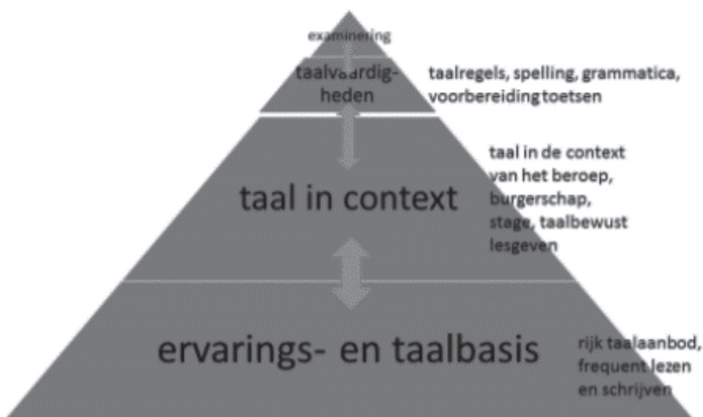
We willen graag inspireren door onze werkwijze te presenteren en onze ervaringen te delen.

2. Deltion visie

Leren vindt volgens Didau (2015) plaats als er sprake is van duurzaamheid, transfer en rijke verbindingen. Alleen dan kunnen er wezenlijke veranderingen plaatsvinden bij de leerder. In de mbo-context staat het beroep dat de student wil leren centraal. Daarnaast is het van belang dat hij dat beroep gaat uitoefenen in een maatschappij die hij begrijpt en waarin hij kan functioneren. Daarvoor biedt het onderwijs burgerschapsinhouden aan. De beroepsinhouden ervaart en oefent de student tijdens de stage en in beroepslessen. Hij reflecteert tijdens de opleiding op zijn functioneren als professional, op zijn eigen handelen en op zijn rol in de maatschappij. Actief denken over vakinhouden leert hij o.a. bij Nederlands door te spreken en gesprekken te voeren, door te schrijven en door na te denken over contexten; waar het kan gerelateerd aan het beroep. Werken aan de eigen ervaringsbasis en taalbasis doet een student onder andere door het lezen van rijke teksten en van boeken (vrij lezen) en door te oefenen met creatief schrijven.

Taal is verweven met alle facetten van het leven en is daarom automatisch een belangrijk onderdeel van het onderwijs. Taal is van cruciaal belang voor het functioneren van studenten in alle vakken, in de stage en voor hun deelname aan de samenleving. Juist op een beroepsgerichte instelling als Deltion College, dat een vanzelfsprekende betekenisvolle context biedt waarin óók taal kan worden geleerd, liggen kansen om taal te integreren in het onderwijs als geheel. Daarom moeten schrijfopdrachten levensechte opdrachten zijn, die echt gaan over waar je iets over te melden hebt en die je raken.

De gewenste situatie binnen het taalonderwijs (Nederlands) ziet er dan uit als in onderstaand visie-model:

Figuur 1 – Visie op taal; Deltion College (2016).

Voor het daadwerkelijk vergroten van de woordenschat, het leesbegrip en de schrijfvaardigheid is het nodig dat er aandacht is voor taal in betekenisvolle contexten, zowel in het vak Nederlands, als in een samenwerking tussen de beroepsgerichte vakken, burgerschapsvorming en Nederlands. Daarnaast moet voor de noodzakelijke ervaringsbasis en taalbasis (taalbagage) tegelijkertijd worden nagedacht over de vraag hoe lezen een plaats in het curriculum krijgt.

In de aanloop naar de visie voor 2020 en verder, is gezocht naar mogelijkheden om het taal- en rekenniveau van studenten te verhogen. Daarbij is binnen de opleidingen gekeken naar de positionering van de flankerende/funderende vakken Nederlands, rekenen, Engels en burgerschap binnen die opleiding, waarbij ook nadrukkelijk de vraag is gesteld hoe dit voor de student op een zo aantrekkelijk mogelijke manier een betekenisvolle bijdrage levert aan de opleiding.

3. Burgerschap en Nederlands en Lezen (BNL) in het Deltion

Zoals verwoord in het kaderdocument Burgerschap 2018 streeft het Deltion College ernaar om studenten af te laten studeren als actieve, kritische burgers, die hun verantwoordelijkheid opnemen, verder denken dan hun leefwereld en een positieve kijk op de wereld hebben.

De studenten komen volgens de handleiding BNL bovendien naar het ROC om een beroepsopleiding te volgen en komen niet direct voor algemene vakken. Het is lastig om hen daarvoor te motiveren.

In een pilot *Burgerschap en Nederlands en Lezen* (2017-2018) wordt het vak gecombineerd aangeboden. Docenten en studenten zijn langere tijd bezig met diverse dimensies en domeinen binnen een gezamenlijk thema. Studenten lezen, schrijven en discussiëren over burgerschapsthema's.

De ervaringen zijn positief. Langer werken aan een thema werkt motiverend, keuzevrijheid werkt motiverend en vrij lezen krijgt een vaste plaats in de les. Studenten zijn betrokken, de lessen zijn betekenisvol en rijk aan taal. Wel moeten de doelen voor zowel Burgerschap als Nederlands explicieter aandacht krijgen in de les, blijkt uit evaluatie.

Het hebben van een bredere taalbasis biedt een student meer kansen.

Figuur 2 – Model ‘Nederlands, rekenen, Engels en burgerschap in de mbo-context’.

Voor de programmalijs ‘fo’ staan de volgende punten centraal:

1. werken aan ervaringsbasis en taalbasis studenten;
2. werken vanuit de inhoud van het beroep en vanuit burgerschapsthema’s: onderwijsinhoud Nederlands, rekenen en Engels zoveel mogelijk in betekenisvolle contexten plaatsen;
3. de leraar als rolmodel: leraren Deltion dienen taal- en rekenbewust les te geven.

4. BNL in de opleiding

Binnen het team ‘Beauty, Body and Care’, de opleiding tot *allround* schoonheidsspecialiste van het Deltion College, krijgen we in 2019 de mogelijkheid om Burgerschap en Nederlands (Burgerschap, Nederlands en Lezen, BNL) te combineren in een excellentieklas. Dat bood kansen voor studenten om langere tijd aan een onderwerp te werken en zich in een thema te verdiepen. We zoeken filmpjes, sluiten aan bij de actualiteit, bij het beroep en bij de belevingswereld van de student. Er is ruimte voor eigen inbreng van de studenten en ze lezen een boek dat past bij het thema.

We kiezen in het eerste jaar voor thema’s die door Deltion ontwikkeld zijn en door ons aan de opleiding worden verbonden. De studenten vullen een portfolio en presenteren aan het eind van het thema hun werk aan de klas. Er is ruimte voor keuzes door het brede scala aan opdrachten en studenten kunnen daardoor niet alleen kiezen voor hun eigen interesses, ze kunnen ook kiezen aan welke burgerschapsdimensie ze hun keuze koppelen. De thema’s dagen uit, zetten aan tot kritisch denken, sluiten aan bij de be-

levingswereld van de studenten en, waar mogelijk, bij de fase van de opleiding waarin ze zich op dat moment bevinden.

De boekenlijst bij het thema vormt een basis die, aangevuld met de eigen keuzes van studenten steeds verder wordt uitgebreid. In het Deltion College is voor ieder thema een boekenlijst met suggesties samengesteld. Een student kan die lijst gebruiken, maar kan ook tot een andere keuze komen. Uitgangspunt is dat er gelezen wordt, passend bij een thema, en dat in iedere les.

Na het eerste jaar is besloten om het geïntegreerde vak BNL als vast aanbod in de opleiding op te nemen.

Referenties

- Didau, D. (2015). *What if everything you knew about education was wrong?* Willington: Crown House Publishing Limited.
- Schaafsma, F. e.a. (2017). *Op weg naar effectief onderwijs. Nederlands, rekenen en Engels in mbo context. Visie op Nederlands, rekenen en Engels vanuit het Deltion-onderwijsconcept.* Zwolle: Deltion College.
- Stichting Lezen (2020). *Lezen over burgerschapsthema's mbo.* Amsterdam: Stichting Lezen.
- Van Koeven, B. & F. Schaafsma (2018). *Burgerschap- Nederlands- Lezen één vak (BNL). Handleiding.* Zwolle: Hogeschool Windesheim/Deltion College.
- Van Koeven, B., F. Schaafsma & G. Vierhuizen (2015). *Je vak moet je doen, niet lezen. Vrij Lezen in het entree-onderwijs.* Amsterdam: Stichting Lezen.